

Tips och råd för personer kring barn/elev med svår synnedsättning/blindhet

Du bör tänka på:

- att tala till barnet/eleven redan på lite avstånd, så att han/hon hinner uppmärksamma att någon närmar sig och tala om vem du är.
Om du inte tänkt stanna - berätta att du bara ville säga "Hej"
- att du nämner barnets/elevens namn, vid tilltal
- att du talar om vem du är (ha gärna en gest, tecken som kännetecknar dig eller något du alltid har på/med dig t ex smycke, födelsemärke). Då du hälsar på barnet/eleven låter du samtidigt barnet/eleven känna på dig eller ditt kännetecken
- att innan du tar i barnet/eleven, förbered henne/honom genom att ta kroppskontakt på en icke erogen zon, t ex från axel till armbåge, fot till knäskål eller säg med ord att du kommer att ta tag i ...
- att alltid i förväg berätta vad som ska ske, gäller även vid förflyttningar
- att när du lyfter barnet, bär det med ansiktet emot dig
- att aldrig direkt ta tag i händerna, på ett barn/elev du inte känner
- att aldrig ta barnets/elevens hand och lägga den på ett föremål utan att tala om vad det är.
När du visar något: - Fatta lätt i handleden för handen till föremålet och beskriv på samma gång t ex sakens form, färg och funktion.
– Är barnet/eleven mycket försiktig med sina händer, använd dina egna händer "under" barnets/elevens, låt barnet/eleven själv bestämma när hans/hennes händer ska "halka ner" under dina, för att göra en egen upptäcktsfärd. Berätta om strukturen, t ex kladdigt, mjukt, varmt (välj orden noga - när det är vasst, spetsigt och liknande - så att barnet/eleven inte blir rädd)

- att du använder orden "titta" och "se", och pratar om färger
- att så ofta som det är möjligt SYNTOLKA det vill säga: Du berättar och beskriver miljön/omgivningen (ute som inne), rummet och vilka personer som finns där, varför alla skrattar, vem som gråter, hur de ser ut, vilket uttryckningsfordon som låter och "allt annat som är bra att veta" t ex om saker - ange deras läge i rummet, var toaletten finns etc.
- att du använder rösten "rätt".
Barnet/eleven kan ha svårt för att uppfatta ironi, mimik och gester och att det därför är viktigt att du via tal är tydlig, använder fler ord
- att "Skvalmusik" eller "Musik under arbetet" kan störa de ljud som är viktiga för barnet/eleven (hon/han "scannar av" vad som händer i omgivningen med hörseln)
- att det kan ta flera minuter för barnet/eleven att förstå en situation, det som du med ett enda ögonkast får klart för dig
- att du talar om när att du kommer in i rummet och talar om att du går, när du lämnar rummet
- att du säger till när du flyttar bort något, som barnet/eleven haft tag i men inte längre ska använda
- att du benämner riktningar och föremål med beskrivande ord
Det är omöjligt för barnet/eleven att förstå orden som "därborta" "ditåt" och "här"
- att du låter barnet/eleven undersöka allt i omgivningen med alla sina sinnen, ofta och länge
- att du förklarar för barnet/eleven att allt man ser inte går att känna och allt man känner inte går att se (begreppsförvirring kan annars uppstå)
- att hörseln inte kan förmedla känslan av samhörighet och närvaro som synen via ögonkontakt gör (kompenseras oftast med mycken kroppskontakt)
- att inte lämna barnet/eleven ensam på en okänd plats

- att inte lämna barnet/eleven (gäller även kort stund i känd miljö) mitt på golvet, utan en "fast orienteringspunkt" (trygghet), utan t ex - Du kan vänta här vid bänken/väggen/pelaren/barnvagnen/stolen etc.
- att ge barnet/eleven en god kroppsuppfattning - om sig själv och sitt förhållande till rummet
- att man måste få bulor och skråmor, och att det är viktigt att få leka och stoja med kompisarna (det finns en risk att man överbeskyddar)
- att när en ny rörelse i t ex gymnastiken ska läras ut står du ("påklustrad") bakom barnet/eleven och ni gör rörelsen tillsammans
- att låta barnet/eleven veta att andra människor ser tydligare/bättre - än vad han/hon själv gör - jämför och försök förklara varför det är så
Det är bra för barnet/eleven att ha denna kunskap, för omgivningen frågar ofta om sådant och det kan vara svårt att förklara
- att barnet/eleven också har "dåliga dagar"
- att barnet/eleven oftast kan svara för sig själv (dvs fråga inte medföljande person)
- att allting tar lite längre tid (behov av lugn o ro - att få bli färdig)
- att hjälpbehovet är/ser olika ut (fråga om du är osäker)
- att barnet/eleven "kan själv" bara hon/han får träna/försöka
- att det underlättar att varje sak har sin plats
Använd olika markeringar/lådor/etc. för att få struktur
- att du låter barnet/eleven - så långt det är möjligt - själv hämta och ställa tillbaka sitt material
- att du berättar när du flyttar/byter ut/lägger till något i miljön, möblera inte om så ofta (låt barnet/eleven om möjligt vara med)

- att barnet/eleven själv bör plocka upp föremål som han/hon "tappar", om miljön är lugn får barnet/eleven lyssna sig till var det hamnar (beskriv ev var föremålet finns, t ex - Leksaken ligger vid din högra fot)
- att det finns fasta underlag vid arbete och lek (som begränsar och förtydligar var) t ex bricka, fack, låda, antiglidplast etc (på resonansplattan kan man använda tejp med olika struktur, mosaik, tyg etc skapa olika orienteringspunkter)
- att god kontrast mellan material och underlag vid närarbete och välriktad arbetsbelysning kan hjälpa vissa barn/elever, gäller även vid måltider
- att skåp och dörrar alltid är stängda, halvöppna rums- eller skåpsdörrar är "farliga" och att det är onödigt att behöva snubbla över skor och väskor på golvet
- att vid beskrivning av storlek - utgå från barnets/elevens egen kropp, eller ting hon/han kan greppa över - t ex den här ballongen är lika stor som ditt huvud eller lika lång som din arm (använd bara begrepp som barnet/eleven behärskar och förstår)
- tala om hur du lägger upp maten på tallriken - "till höger", "närmast dig" etc. - eller ha "klockans olika klockslag" som riktningsanvisning – "klockan 3", "klockan 6"
- säg till när du serverar varma rätter och drycker, fyll aldrig i glaset med drycken ända upp till kanten, servera efterrätten i liten djup skål, använd "pet-emot-kant" vid behov